

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Julia Persson

Hot mot statens säkerhet

– En komparativ undersökning av administrativa utvisningsförfaranden i
Sverige och Danmark

LAGF03 Rättsvetenskaplig uppsats

Kandidatuppsats på juristprogrammet
15 högskolepoäng

Handledare: Per Nilsén

Termin: VT 2020

Innehåll

SUMMARY	1
SAMMANFATTNING	2
FÖRKORTNINGAR	3
1 INLEDNING	4
1.1 BAKGRUND	4
1.2 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING	5
1.3 AVGRÄNSNINGAR	5
1.4 METOD, MATERIAL OCH PERSPEKTIV	6
1.4.1 <i>Rättsdogmatisk metod</i>	6
1.4.2 <i>Komparativ metod</i>	7
1.4.3 <i>Rättsanalytisk metod</i>	8
1.5 DISPOSITION	9
2 FÖRVALTNINGSRÄTTSLIGA PRINCIPER	10
2.1 PARTSINSYN	10
2.2 OFFICIALPRINCIPEN	11
3 SVENSK RÄTT	12
3.1 BAKGRUND	12
3.2 GÄLLANDE RÄTT	14
3.2.1 <i>Tillämpningsområde</i>	14
3.2.2 <i>Första instans</i>	14
3.2.3 <i>Andra instans</i>	16
3.2.4 <i>Tredje instans</i>	17
4 DANSK RÄTT	18
4.1 BAKGRUND	18
4.2 GÄLLANDE RÄTT	19
4.2.1 <i>Tillämpningsområde</i>	19
4.2.2 <i>Första instans</i>	20
4.2.3 <i>Andra instans</i>	21
4.2.4 <i>Tredje och fjärde instans</i>	23
5 EUROPAKONVENTIONEN	25
5.1 INLEDNING	25
5.2 ARTIKEL 13	26
5.2.1 <i>Utredningsansvar</i>	27
5.2.2 <i>Sekretess och kontradiktion</i>	28
6 JÄMFÖRELSE OCH ANALYS	30
6.1 INSTANSORDNING	30
6.2 PARTSINSYN	31
6.3 UTREDNINGSANSVAR	32
6.4 AVSLUTANDE REFLEKTIONER	33
BILAGA A	34
7 KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING	35
8 RÄTTSFALLSFÖRTECKNING	41

Summary

This bachelor's thesis is a comparative study of Sweden's and Denmark's administrative expulsion proceedings of aliens who are considered to be a qualified threat to the national security. The expulsion proceedings are characterized by confidentiality; and procedural safeguards associated with a criminal procedure are not applicable. The purpose of this thesis is to examine the expulsion proceedings' similarities and differences regarding the court hierarchy, the responsibility to investigate, and the party's right to insight. The thesis also provides a brief overview of the European Convention's requirements for effective remedies in expulsion cases involving national security.

Sweden and Denmark have two different strategies to compensate for the restricted party insight. In Sweden, the alien and their legal counsel receive a summary of the expulsion grounds. In Denmark, the alien is represented by a special advocate with full insight in the confidential material. Material which the alien does not have access to. In case of an appeal in Denmark, the case is processed in a special court which is inspired by the United Kingdom. In Sweden, there are no judicial proceedings in court regarding the matter of expulsion after the Swedish Migration Agency first decision. Instead, the Government decides in the expulsion matter after obtaining a binding opinion from the Migration Court of Appeal regarding impediments to enforcement.

The thesis concludes that the construction of Denmark's expulsion proceedings can enable more party insight to the individual.

Sammanfattning

Den här kandidatuppsatsen är en komparativ undersökning av Sveriges och Danmarks utvisningsförfaranden rörande utländska medborgare som anses utgöra ett kvalificerat hot mot statens säkerhet. Ländernas utvisningsförfaranden präglas av sekretess och de rättssäkerhetsgarantier som karakteriserar ett straffrättsligt förfarande är inte tillämpliga. Uppsatsens syfte är att undersöka de båda utvisningsförfarandenas likheter och skillnader i relation till instansordning, utredningsansvar och den enskildes rätt till partsinsyn. Uppsatsen gör även en kortfattad undersökning av Europakonventionens krav på effektiva rättsmedel vid utvisningsärenden som rör statens säkerhet.

Sverige och Danmark har två olika strategier för att kompensera för den inskränkta partsinsynen. I Sverige får den enskilde och dess juridiska biträde en sammanfattning av de skäl som ligger till grund för ett eventuellt utvisningsbeslut. I Danmark tillgodoses partsinsynen genom att en specialadvokat får ta del av sekretessbelagt material som den enskilde inte har tillgång till. Vid ett överklagande i Danmark hanteras ärendet enligt ett särskilt domstolsförfarande inspirerat av Storbritannien. I Sverige förekommer ingen domstolsprövning av utvisningsfrågan efter Migrationsverkets beslut i första instans. Istället är det regeringen som fattar beslut i utvisningsfrågan som andra instans efter ett bindande yttrande av Migrationsöverdomstolen rörande eventuella verkställighetshinder.

Uppsatsen konstaterar att konstruktionen av Danmarks utvisningsförfarande möjliggör att den enskilde kan få tillgång till mer partsinsyn.

Förkortningar

Bet.	Betænkning
EU	Europeiska Unionen
Europadomstolen	Den europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna
Europakonventionen	Den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna
FL	Förvaltningslag (2017:900)
FPL	Förvaltningsprocesslag (1971:291)
LFF	Fremsatte lovforslag
LSU	Lag (1991:572) om särskild utlänningskontroll
OSL	Offentlighets- och sekretesslag (2009:400)
PET	Politiets Efterretningstjeneste
Prop.	Proposition
SIAC	British Special Immigration Appeals Commission
SOU	Statens offentliga utredningar
Säpo	Säkerhetspolisen
UDL	Lovbekendtgørelse nr. 1022 af 2019-10-02, Udlændingeloven
Util	Utlänningslag (2005:716)

1 Inledning

1.1 Bakgrund

År 2019 rapporterade svenska massmedier om ett antal religiösa ledare som ansågs utgöra ett hot mot Sveriges säkerhet enligt den svenska säkerhetspolisen, Säpo.¹ De religiösa ledarna var föremål för utvisning enligt lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll, LSU, som är en del av Sveriges strategi mot terrorism.² Utvisningsförfarandet är kopplat till det migrationsrättsliga området och de rättssäkerhetskrav som präglar den straffrättsliga processen är inte tillämpliga vid förfarandet enligt LSU. Det krävs inte att ett konkret brott har begåtts för att en utländsk medborgare ska kunna betraktas som ett hot statens säkerhet.³

I samband med den massmediala rapporteringen riktade Advokatsamfundets före detta generalsekreterare, Anne Ramberg, kritik mot den bristande rättssäkerheten i förfarandet då partsinsynen begränsats med hänvisning till sekretess för statens säkerhet.⁴ Kritik har även framförts av Dennis Töllborg, professor i rättsvetenskap vid Göteborgs universitet, som i en intervju har beskrivit LSU-förfarandet för en skenprocess som kan strida mot artikel 13 i Europakonventionen.⁵

Den 31 mars 2020 kom en utredning som föreslog ett nytt regelverk rörande utlänningsärenden med säkerhetsaspekter. Utredningen innehåller inga förslag som syftar till att förändra nuvarande handläggning eller instansordning i LSU. Istället gav utredningen förslag på ett utökat tillämpningsområde för LSU.⁶ Mot bakgrund av den kritik som har framförts mot det svenska förfarandet, kommer den här uppsatsen att göra

---

¹ Se Youcefi och Mokhtari, (2019); Carlsson Tenitskaja och Lagerwall (2019).

² Se Skr. 2014/15:146 s. 21f.

³ Se Prop. 2002/03:38 s. 96; SOU 2020:16 s. 169.

⁴ Se Ramberg (2019).

⁵ Se Drysén (2019).

⁶ Se SOU 2020:16 s. 168, s. 239, s. 523, s. 218.

en jämförande undersökning av motsvarande utvisningsförfarande i Danmark.

1.2 Syfte och frågeställning

Den här uppsatsen ska genomföra en komparativ studie mellan det svenska och danska förfarandet rörande administrativa utvisningar av utländska medborgare, som betraktas utgöra ett hot mot statens säkerhet eller kan befaras utföra terroristbrott. Syftet med uppsatsen är att undersöka hur rättsordningarnas förfaranden är utformade beträffande instansordning, utredningsansvar samt hur den enskildes partsinsyn tillgodoses. Uppsatsen syftar även till att undersöka Europakonventionens krav på effektivt rättsmedel i utvisningsförfaranden som rör statens säkerhet. För att uppnå syftet är uppsatsens frågeställning:

Vilka likheter och skillnader finns det mellan utvisningsprocesserna i Sverige och Danmark beträffande instansordning, partsinsyn och utredningsansvar?

1.3 Avgränsningar

Uppsatsen kommer endast att behandla rättsregler som rör processen kring administrativ utvisning för statens säkerhet i Sverige och Danmark.

Uppsatsen kommer inte att behandla utvisningar på grund av brott eller redogöra för tvångsmedel. Tillämpningsområdet för ländernas utvisningsförfaranden samt definitionen av fara för statens säkerhet påverkas av ländernas straffrättsliga terrorlagstiftningar. Uppsatsen kommer att redovisa tillämplighetsområdet för respektive utvisningsförfarande, men kommer inte att behandla de materiella skillnaderna. Avgränsningarna har gjorts på grund av uppsatsens storlek.

I Sverige finns det två typer av säkerhetsärenden. Den här uppsatsen kommer endast att redogöra för *kvalificerade* säkerhetsärenden som handläggs enligt LSU, vilka utgör en minoritet av Sveriges säkerhetsärenden. Från år 1991 till 30 juni år 2019 har regeringen tillämpat bestämmelserna i LSU 65 gånger.⁷ Majoriteten av alla säkerhetsärenden handläggs enligt utlänningslagen (2005:716), UtlL, enligt den ordinära migrationsrättsliga instansordningen. I denna beslutar Migrationsverket i första instans, överklagande sker till en Migrationsdomstol och eventuellt till Migrationsöverdomstolen.⁸

Uppsatsens ämne är en del av ländernas utlänningslagstiftning som påverkas av internationella rättskällor.⁹ På grund av uppsatsens storlek kommer inte grunderna för migrationsrätten att presenteras. Däremot presenteras en kortfattad bakgrund till ländernas respektive förfarande.

Uppsatsen ska undersöka Europakonventionens krav på rättsmedlet i relation till uppsatsens frågeställning. En avgränsning har gjorts för att inte behandla artikel 1 tilläggsprotokoll 7 till Europakonventionen, som stadgar processuella krav på en utvisningsprocess. Avgränsningen har gjorts då artikeln inte ställer några långtgående krav.¹⁰

1.4 Metod, material och perspektiv

1.4.1 Rättsdogmatisk metod

Den rättsdogmatiska metoden kommer att användas för att undersöka och beskriva gällande rätt i både Sverige och Danmark för att möjliggöra en senare komparation.¹¹ I den rättsdogmatiska metoden används

---

⁷ Se Skr. 2019/20:62 s. 5.

⁸ Se Wikrén och Sandesjö, Utlänningslagen (1 oktober 2019, Version 11C, JUNO), kommentar till 1 kap. 7 §.

⁹ Se Dilou Jacobsen m.fl. (2017) s. 19; Seidlitz (2019) s. 13.

¹⁰ Se Danelius (2015) s. 638.

¹¹ Se Bogdan (2012) s. 29.

rättsordningarnas allmänt accepterade rättskällor såsom lagstiftning, lagförarbeten, rättspraxis och doktrin.¹²

De svenska rättskällor som har behandlats i uppsatsen är lagtext, propositioner, utredningar och doktrin. Förfarandet enligt LSU omfattas av sträng sekretess, därför har inte rättspraxis använts för att utreda gällande rätt.¹³ Jag har begärt ut alla beslut från Migrationsöverdomstolen i LSU-ärenden relaterade till utvisning från år 2019, totalt 10 stycken. Ett beslut har använts inom ramen för den rättsdogmatiska metoden, se nedan.

De danska rättskällor som har behandlats är främst lagtext, förarbeten i form av *betænkninger* (utredningar), lagförslag och rättspraxis. Doktrin har använts i form av artiklar, böcker och lagkommentarer.

Både Sverige och Danmark är parter till Europakonventionen.¹⁴ För att utreda Europakonventionens krav på utvisningsprocessen har urvalet av material styrts av båda ländernas förarbeten och doktrin. Detta på grund av att det är svårt att forma en bild av rättsläget med stöd av Europadomstolens praxis, då domstolen drar sig för att göra generella uttalanden.¹⁵

1.4.2 Komparativ metod

Uppsatsen kommer att använda en komparativ metod för att jämföra, förstå och identifiera likheter och skillnader mellan rättsordningarna. Den komparativa metoden har valts då jämförelsen kan ha ett praktiskt värde och användas i en *de lege ferenda*-argumentation.¹⁶

---

¹² Se Kleineman (2018) s. 21.

¹³ Se SOU 2020:16 s. 171 f.

¹⁴ Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms Rome, 04/11/1950, CETS No.005, SÖ 1952:35; se Lag (1994:1219) om den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna; Lov nr. 285 af 29-04-1992.

¹⁵ Se Ehrenkrona (2007) s. 45.

¹⁶ Se Valguarnera (2018) s. 143; Bogdan (2012) s. 16.

Jämförelsen sker på en materiell mikronivå, då utvisningsprocesserna är en avgränsad del av rättsordningarna. Uppsatsen fokuserar på att identifiera hur rättsordningarna löser samma problem, nämligen administrativ utvisning av utländska medborgare på grund av statens säkerhet. Genom att använda en funktionalitetsprincip bör jämförelsen undersöka hur rättsordningarna löser ett problem, inte vilka begrepp de använder.¹⁷ Ett vanligt metodproblem är språkförbistring, vilket jag har försökt minimera genom att använda ordböcker och jämföra rättskällor med varandra.¹⁸

Sverige och Danmark har en gemensam kulturell bakgrund och tillhör den nordiska rättsfamiljen, vilken kan betraktas som en undergrupp till den kontinentaleuropeiska rättsfamiljen.¹⁹ Inledningsvis vill jag dock poängtera två relevanta skillnader. Den offentliga förvaltningen i Danmark knuten till maktfördelningsläran och har ett *ministerialsystem*, vilket innebär att en ensam minister som huvudregel är ansvarig beslutfattare inom sitt ministerium.²⁰ En svensk motsvarighet till ett ministerium är departement.²¹ En annan skillnad är att Danmark, till skillnad från Sverige, inte är bunden av sekundärrätt från Europeiska unionen, EU, på migrationsrättens område.²²

1.4.3 Rättsanalytisk metod

Den rättsanalytiska metoden kommer att användas för att analysera och kritisera gällande rätt utifrån Europakonventionens krav på utvisningsprocessen, samt två svenska förvaltningsrättsliga principer: rätten till partsinsyn och officialprincipen. Metoden är friare än den rättsdogmatiska metoden och är inte lika bunden av den traditionella rättskällehierarkin.²³ På grund av det tveksamma rättskällevärdet ska

---

¹⁷ Se Bogdan (2012) s. 45; Sandgren (2018) s. 60.

¹⁸ Se Kleineman (2018) s. 42.

¹⁹ Se Bogdan (2012) s. 76.

²⁰ Se Wenander (2016) s. 58.

²¹ Se Nationalencyklopedin.

²² Se Dilou Jacobsen m.fl. (2017) s. 22.

²³ Se Sandgren (2018) s. 50 f.

uppsatsen inom ramen för den rättsanalytiska metoden använda ett av Migrationsöverdomstolens yttranden till regeringen.

Uppsatsen bygger på föreställningen att det finns en konflikt mellan den enskildes intresse av partsinsyn och statens intresse av sekretess. I Sverige bistår Säpo med information i utvisningsärenden och *Politiets Efterretningstjeneste*, PET, har motsvarande funktion i Danmark.²⁴ Båda ländernas organ samarbetar internationellt genom informationsutbyte med andra länder, ett samarbete som är nödvändigt för att upprätthålla säkerheten i respektive land. Den sekretess som genomsyrar ländernas administrativa utvisningar motiveras av förbehåll till främmande makt och skydd för säkerhetsorganens källor.²⁵ Mot statens intressen står den enskildes intresse av partsinsyn, se avsnitt 2.1.

1.5 Disposition

Inledningsvis i kapitel 2 kommer en redogörelse för uppsatsens förvaltningsrättsliga principer som uppsatsens analys kommer att utgå ifrån. I kapitel 3 och 4 kommer uppsatsen att behandla de olika rättsordningarnas regelverk rörande utvisningsprocessen var för sig. Varje kapitel inleds med en kortfattad historisk redogörelse över förändringar i ländernas nuvarande regelverk. Därefter följer en redogörelse för förfarandenas tillämplighet och gällande rätt i kronologisk instansordning. I kapitel 5 presenteras Europakonventionens krav på rättsmedlet. Slutligen i kapitel 6 ska rättsordningarnas förfaranden jämföras och analyseras.

---

²⁴ Se 2 § LSU; Koch (2011) s. 279.

²⁵ Se SOU 2020:16 s. 172; Bet. 1505/2009 s. 55, s. 273.

2 Förvaltningsrättsliga principer

2.1 Partsinsyn

I 10 § förvaltningslagen (2017:900), FL, stadgas rätten till partsinsyn, där den som är part i ett ärende som rör myndighetsutövning har rätt att få ta del av allt material som har tillförts ett ärende. Principen om partsinsyn är central för att värna om den enskildes rättssäkerhet och utgör en allmän rättsgrundsats som inte kräver ett särskilt författningsstöd. Principen värnar den enskildes rättssäkerhet, då den enskilde ska kunna kontrollera att handläggningen sker på ett korrekt sätt och kunna argumentera för sin sak.²⁶ För förvaltningsdomstolar stadgas partsinsyn i 43 § förvaltningsprocesslagen (1971:291), FPL.

Rätten till partsinsyn kan inskränkas enligt 10 kap. 3 § 1 st. offentlighets- och sekretesslag (2009:400), OSL,²⁷ om det är av synnerlig vikt med hänsyn till ett allmänt eller enskilt intresse att en sekretessbelagd uppgift inte röjs. Om myndigheten inskränker partsinsynen ska parten upplysas om materialets innehåll på ett annat sätt, exempelvis muntligt, i tillräcklig utsträckning för att parten kan tillvara ta sin rätt. Myndigheten bör införskaffa annan utredning som inte behöver hemlighållas.²⁸ Enligt 10 kap. 4 § 1 st. OSL finns det möjlighet för en myndighet att göra sekretessförbehåll vid utlämnande av en uppgift genom att inskränka mottagarens rätt att lämna vidare eller utnyttja den sekretessbelagda uppgiften.

Partsinsynen kan även inskränkas enligt 18 kap. 2 § 2 st. 4 p. OSL beträffande uppgifter som rör Säpos verksamhet att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet som innefattar brott mot Sveriges säkerhet och terrorbrott. Vidare finns en rad bestämmelser i OSL som

---

²⁶ Se Strömberg och Lundell (2014) s. 115; Prop. 2016/17:180 s. 78.

²⁷ Se 10 § FL; 43 § FPL.

²⁸ Se Strömberg och Lundell (2014) s. 116.

begränsar insyn i ärenden som rör rikets säkerhet,²⁹ exempelvis utrikessekretess och försvarssekretess i 15 kap. 1-2 §§ OSL.

2.2 Officialprincipen

Enligt 23 § FL ska en myndighet se till att ett ärende blir utrett i den omfattning som dess beskaffenhet kräver. I ärenden som har ett starkt skyddsintresse har myndigheterna ett utvidgat utredningsansvar. Det är den handläggande myndigheten som har det yttersta ansvaret för att beslutet blir materiellt riktigt.³⁰ Förvaltningslagen är inte tillämplig på regeringen och i Säpos brottsbekämpande verksamhet.³¹

Motsvarande utredningskrav finns i 8 § FPL för förvaltningsdomstolar, där rätten ska se till att ett mål blir så utrett som dess beskaffenhet kräver och inbringa utredning om det finns brister i utredningsmaterialet.³²

---

²⁹ Se exempelvis 21 kap. 5 §; 37 kap. 1 §; 35 kap. 1 § OSL.

³⁰ Se Prop. 2016/17:180 s. 149.

³¹ SOU 2020:16 s. 508f.

³² Se Prop. 2012/13:45 s. 115.

3 Svensk rätt

3.1 Bakgrund

I följande avsnitt presenteras en kortfattad översikt av de instansreformer som har påverkat förfarandet enligt LSU från att lagen trädde i kraft år 1991.

När LSU trädde i kraft fattade regeringen som enda instans beslut i utvisningsärenden som rörde statens säkerhet, efter ansökan av Rikspolisstyrelsen.³³ Regeringens beslutsfattande roll motiverades i propositionen till 1991 års lag av att ärendenas karaktär som kan involvera känsliga utrikespolitiska bedömningar, samt att regeringen har det yttersta ansvaret för den allmänna säkerheten.³⁴ Senare har regeringens roll motiverats med att ärendena kan kräva snabb handläggning och att känsliga sekretessbelagda uppgifter motiverar en koncentrerad handläggning till ett fåtal personer.³⁵

Sedan lagen trädde ikraft har två huvudsakliga reformer präglat LSU. 2006 års reform innebar att säkerhetsärenden skulle avgöras av Migrationsverket i första instans för att sedan kunna överklagas till regeringen.³⁶ Den ändrade instansordningen motiverades av Sveriges konventionsåtaganden som ställde krav på effektiva rättsmedel i mer än en instans.³⁷

Lagens andra reform infördes år 2010 i samband med genomförandet av skyddsgrundsdirektivet (2004/83/EG)³⁸ och asylprocedursdirektivet (2005/85/EG)³⁹ i svensk rätt. Reformen resulterade bland annat i att LSU

---

³³ Se Prop. 2004/05:170 s. 89.

³⁴ Se Prop. 1990/01:118 s. 54.

³⁵ Se Prop. 2004/05:170 s. 246.

³⁶ Se SOU 2020:16 s. 134.

³⁷ Se Prop. 2004/05:170 s. 247.

³⁸ Rådets direktiv 2004/83/EG av den 29 april 2004 om miniminormer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer skall betraktas som flyktingar eller som personer som av andra skäl behöver internationellt skydd samt om dessa personers rättsliga ställning och om innehållet i det beviljade skyddet.

³⁹ Rådets direktiv 2005/85/EG av den 1 december 2005 om miniminormer för medlemsstaternas förfaranden för beviljande eller återkallande av flyktingstatus.

inte längre var subsidiär i förhållande till utlänningslagen. Kravet på domstolsprövning resulterade i att flertalet säkerhetsärenden kom att prövas av domstol på samma sätt som andra utlänningsärenden. Det uppstod en uppdelning mellan säkerhetsärenden som skulle handläggas enligt utlänningslagen och kvalificerade säkerhetsärenden som skulle handläggas enligt LSU.⁴⁰ Se avsnitt 3.2.1 för beskrivning av kvalificerade säkerhetsärenden.

I propositionen till 2010 års reform framhövs att endast kvalificerade säkerhetsärenden undantogs domstolsprövning, vilket var en begränsad kategori av säkerhetsärenden och därmed förenligt med unionsrätten. Propositionen hänvisade till artikel 64 i EG-fördraget, som stadgar medlemsstaternas exklusiva ansvar för att upprätthålla lag och ordning och skydda den inre säkerheten, ett ansvar som inte kan inskränkas av EU:s sekundärrätt.⁴¹

2010 års reform resulterade även i en rätt för EES-medborgare och deras familjemedlemmar att begära rättsprövning av regeringens beslut enligt rättsprövningslagen, om beslutet begränsar deras fria rörlighet enligt rörlighetsdirektivet (2004/38/EG).⁴²

---

⁴⁰ Se Prop. 2009/10:31 s. 233.

⁴¹ Se Prop. 2009/10:31 s. 239 f.

⁴² Se Ibid; Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/38/EG av den 29 april 2004 om unionsmedborgares och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier.

3.2 Gällande rätt

3.2.1 Tillämpningsområde

I Sverige kan en utländsk medborgare utvisas enligt 1 § LSU om det är särskilt påkallat av hänsyn till rikets säkerhet, eller med hänsyn till vad som är känt om utlänningens tidigare verksamhet och övriga omständigheter, kan befaras att hen kommer att begå eller medverka till terroristbrott enligt 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott. Eller försök, förberedelse eller stämpling till sådant brott. Det krävs uppgifter som ger anledning till att befara att en gärning kan omfattas av lagen om straff för terroristbrott, däremot krävs inte konkreta bevis om ett visst brott.⁴³

Det är Säpo tillsammans med regeringen som ska bedöma vilka personer som utgör ett allvarligt hot mot Sveriges säkerhet.⁴⁴ Enligt förarbetena kännetecknas kvalificerade säkerhetsärenden som handläggs enligt LSU av ärenden som har en stor betydelse för den nationella säkerheten. Exempel på ärenden där den inre säkerheten är utsatt för ett allvarligt hot är personer med starka kopplingar till organisationer som utövar våld och annan brottslighet för politiska syften.⁴⁵

3.2.2 Första instans

En utvisningsprocess rörande ett kvalificerat säkerhetsärende inleds genom att Säpo ansöker om utvisning hos Migrationsverket som meddelar beslut om utvisning i första instans.⁴⁶

I 5 § LSU hänvisas till specifika handläggningsbestämmelser i UtIL. Ett säkerhetsärende ska exempelvis präglas av skyndsamt handläggning som i huvudregel ska vara muntlig.⁴⁷ Utlänningen ska även förordnas ett offentligt

---

⁴³ Se Prop. 2002/03:38 s. 96.

⁴⁴ Se SOU 2020:16 s. 170.

⁴⁵ Se Prop. 2009/10:31 s. 237 f.

⁴⁶ Se 2 § 1 st. LSU.

⁴⁷ Se 1 kap. 13 § UtIL; 13 kap. 1 § UtIL.

biträde.⁴⁸ Vid handläggningen ska omständigheter som behöver klarläggas nogga utredas. Migrationsverket ska hålla muntlig förhandling där utlänningen ska få tillfälle att redogöra för sin ståndpunkt och uttala sig om de omständigheter som åberopas i ärendet. Vid den muntliga förhandlingen ska utlänningen och den Migrationsverket bestämmer höras.⁴⁹ Det är Migrationsverkets ansvar att se till att utlänningen kommer till tals och får bemöta Säpos påståenden.⁵⁰

Säpos underrättelseinformation präglas av sträng sekretess, vilket får konsekvenser för handläggningen vid Migrationsverket, då Migrationsverket i vissa fall inte får ta del av all den information som ligger till grund för Säpos säkerhetsbedömning. Migrationsverket har ett utvidgat utredningsansvar i kvalificerade säkerhetsärenden då det föreligger ett starkt skyddsintresse.⁵¹

Inför sitt beslut ska Migrationsverket även beakta eventuella verkställighetshinder som följer av 12 kap. 1-3 a §§ UtL. Ett utvisningsbeslut får inte lov att verkställas om det finns skälig anledning att anta att utlänningen kan straffas med döden, utsättas för kroppsstraff, tortyr eller annan omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning. En utlänning får inte heller utvisas till ett annat land där utlänningen inte är skyddad mot att sändas vidare till ett land där utlänningen riskerar sådan fara.⁵²

Migrationsverket ska förordna om inhibition enligt 10 § 1 st. LSU om det föreligger ett verkställighetshinder för ett utvisningsbeslut.

Migrationsverkets beslut ska vara skriftligt och innehålla de skäl som ligger till grund för utvisningsbeslutet.⁵³

---

⁴⁸ Se 27 § 1 p. LSU.

⁴⁹ Se 13 kap. 3-4 §§ UtL.

⁵⁰ Se SOU 2020:16 s. 170.

⁵¹ Se SOU 2020:16 s. 171f; s. 497.

⁵² Se Seidlitz (2019) s. 20f.

⁵³ Se 13 kap. 10 § UtL.

3.2.3 Andra instans

Migrationsverkets beslut kan överklagas antingen av Säpo eller av utlänningen till regeringen, som är andra instans i kvalificerade säkerhetsärenden. Utlänningens motparter vid ett överklagande är Migrationsverket och Säpo.⁵⁴ Det är Regeringskansliet som fattar beslut i fråga om offentligt biträde.⁵⁵

Vid ett överklagande ska Migrationsverket skyndsamt överlämna ärendets handlingar till Migrationsöverdomstolen. Migrationsöverdomstolen ska i ett bindande yttrande till regeringen ange om det finns verkställighetshinder enligt 12 kap. 1-3 §§ utlänningslagen. Därefter ska Migrationsöverdomstolen överlämna handlingarna i ärendet tillsammans med sitt yttrande till regeringen.⁵⁶ Migrationsöverdomstolens beslut angående verkställighetshinder är bindande för regeringen, däremot är domstolens yttrande i utvisningsfrågan endast rådgivande.⁵⁷

I 5 § LSU hänvisar lagen till 16 kap. 1 § 2 st. UtIL, där Migrationsöverdomstolen ska följa vad som är allmänt föreskrivet om förvaltningsrätt och kammarrätt samt rättsskipningen i dessa om inget annat följer av UtIL. Domstolens handläggning regleras bland annat av FPL.⁵⁸

Migrationsöverdomstolen ska inför sitt yttrande hålla muntlig förhandling. Vid den muntliga förhandlingen ska utlänningen höras och få tillfälle att yttra sin ståndpunkt om de omständigheter som åberopas i ärendet. Säpo och Migrationsverket ska redogöra för omständigheterna i ärendet och ges tillfälle att ställa frågor till utlänningen och andra som hörs i ärendet. Säpo och Migrationsverket ska även lämna andra upplysningar som behövs för att genomföra förhandlingen.⁵⁹

---

⁵⁴ Se 2 a § och 3 c § LSU.

⁵⁵ Se 28 § LSU.

⁵⁶ Se 3 § LSU.

⁵⁷ Se SOU 2020:16 s. 170f.

⁵⁸ Ibid s. 501.

⁵⁹ Se 13 b § LSU.

När Migrationsöverdomstolen har lämnat sitt yttrande ska regeringen fatta beslut i utvisningsfrågan. Enligt 32 § FL ska ett myndighetsbeslut innehålla en motivering och uppgifter om vilka omständigheter som har legat till grund för beslutet. Förvaltningslagen är inte tillämplig på regeringen och i Säpos brottsbekämpande verksamhet.⁶⁰ Ett utvisningsbeslut dock ska vara skriftligt och innehålla de skäl som ligger till grund för beslutet.⁶¹ Om regeringen beslutar att utvisa en utlänning och det föreligger verkställighetshinder enligt Migrationsöverdomstolens bedömning, ska regeringen besluta om inhibition enligt 10 § LSU.

Det är muntlig handläggning, rätt för utlänningen att komma till tals, överklaganderegler och rätt till juridiskt ombud som ska säkerställa rättssäkerheten i förfarandet. Insynen i Säpos underrättelseinformation och säkerhetsbedömning är begränsad även för Migrationsöverdomstolen.⁶²

I ett av Migrationsöverdomstolens yttranden till regeringen skriver domstolen:

”Den utredning som finns i ärendet och som kommit domstolen till handa, är visserligen inte särskilt konkret beträffande den verksamhet som läggs NN till last. Det *informationsunderskott* som finns i dessa ärenden hos domstolen och i än högre grad ibland hos utlänningen och dess ombud är dock i första hand en fråga för lagstiftaren.” [...] ⁶³ [Min kursivering].

3.2.4 Tredje instans

Enligt 3 d § LSU har en EES-medborgare eller familjemedlem till en EES-medborgare rätt att ansöka om rättsprövning av regeringsbeslutet hos Högsta förvaltningsdomstolen i enlighet med 2 a § lagen (2006:304) om rättsprövning av vissa regeringsbeslut. Rättsprövningsinstitutet är inte tillgängligt för tredjelandsmedborgare som inte omfattas av EU:s rörlighetsdirektiv.⁶⁴

---

⁶⁰ SOU 2020:16 s. 508f.

⁶¹ Se 5 § LSU och 13 kap. 10 § UtIL.

⁶² Se SOU 2020:16 s. 171f.

⁶³ Migrationsöverdomstolen, beslut 2019-08-19, Ärende nr UMS 48-19.

⁶⁴ Se SOU 2020:16 s. 526

4 Dansk rätt

4.1 Bakgrund

År 2009 införde Danmark en ny domstolsordning för administrativa utvisningar för ärenden som rör statens säkerhet. Ett uppmärksammat fall från år 2008, kallat för Tunisienfallet⁶⁵, gav upphov till en interpellationsdebatt i Danmarks lagstiftande församling, *Folketinget*, angående rättssäkerheten i den administrativa utvisningsprocessen.⁶⁶ I Tunisienfallet behandlades frågan om olovligt frihetsberövande i samband med administrativ utvisning. Danmarks högsta domstol, *Højesteret*, ansåg att frihetsberövandet var olovligt då det bristfälliga materialet i förfarandet inte möjliggjorde den kontradiktion som artikel 5.4 i Europakonventionen kräver.⁶⁷ Enligt förarbetena till 2009 års reform syftar domstolsprocessen till skydda PET:s verksamhet och samtidigt förstärka kontradiktionsprincipen och de processuella rättssäkerhetsgarantierna. Däremot är de rättssäkerhetskrav som präglar den straffrättsliga processen är inte tillämpliga vid utvisningsförfarandet.⁶⁸

Danmarks domstolsprocess är inspirerad av *British Special Immigration Appeals Commission*, SIAC, som är en överklagandeinstans i Storbritannien för utvisningar hänförliga till statens säkerhet.⁶⁹ Danmarks utvisningsprocess kan därför betraktas som en rättstransplantation från en rättsordning som ingår i rättsfamiljen *common law*.⁷⁰

SIAC upprättades år 1997 efter Europadomstolens avgörande i fallet *Chahal* mot *Förenade Konungariket*, där Europadomstolen hänvisade till Kanadas system med säkerhetsgodkända representanter som en teknik för att

---

⁶⁵ Se U 2008.2394H.

⁶⁶ Se Forespørgsel nr. F16 s. 1.

⁶⁷ Se Koch (2011) s. 281.

⁶⁸ Se Bet. 1505/2009 s. 199f.

⁶⁹ Se LFF 2009 nr. 209 s. 8000.

⁷⁰ Se Valguarnera (2018) s. 160.

upprätthålla den processuella rättssäkerheten i ärenden som rör statens säkerhet. En kortfattad beskrivning av SIAC är att materialet i en utvisningsprocess är uppdelat i en stängd och en öppen del. Den stängda delen innehåller sekretessbelagt material som endast är tillgängligt för SIAC och den enskildes specialadvokat.⁷¹

4.2 Gällande rätt

4.2.1 Tillämpningsområde

I Danmark kan en utländsk medborgare utvisas administrativt enligt 25 § 1 punkten *udlændingeloven*, (UDL)⁷² om utlänningen anses vara en fara för statens säkerhet. Faran ska vara konkret och kvalificerad, men det krävs inte att ett konkret brott har begåtts.⁷³ År 2002 utvidgades tillämpningsområdet som tidigare krävde att en utvisning skulle vara särskilt påkallad med hänsyn till statens säkerhet.⁷⁴

En utlänning betraktas vara en fara för statens säkerhet om utlänningen hotar de intressen som skyddas i 12 kap. och 13 kap. *straffeloven*.⁷⁵ De intressen som skyddas är statens självständighet och säkerhet samt statsförvaltningen och de högsta statliga myndigheterna.⁷⁶ 13 kap. *straffeloven* innehåller även Danmarks straffrättsliga lagstiftning mot terrorism.⁷⁷ Formuleringen av 25 § 1 punkten UDL utesluter dock inte att andra intressen som är av stort samhällligt intresse kan beaktas.⁷⁸

---

⁷¹ Se Rytter (2014) s. 68; *Chahal mot Förenade Konungariket* [1996] p. 131.

⁷² Lovbekendtgørelse nr. 1022 af 2019-10-02.

⁷³ Se Koch (2011) s. 279.

⁷⁴ Se Bet. 1505/2009 s. 47.

⁷⁵ Lovbekendtgørelse nr. 976 af 2019-09-17.

⁷⁶ Se Bet. 968/1982 s. 165.

⁷⁷ Se SOU 2019:49 s. 181.

⁷⁸ Se LFF 2009 nr. 209 s. 7982.

4.2.2 Första instans

I Danmark inleds ett utvisningsärende genom att justitieministern gör en avvägning huruvida en utlänning är att betrakta som ett hot mot statens säkerhet.⁷⁹ Det är PET som rekommenderar att en säkerhetsbedömning ska inledas och bistår justitieministern med information.⁸⁰ Justitieministerns avvägning ska sedan läggas till grund för andra myndigheters bedömning av fallet.⁸¹

Rätten att landsförvisa har historiskt tillkommit regenten i Danmark, vilket idag motsvaras av statens verkställande makt – regeringen. Enligt förarbetena till 2009 års reform bidrar en säkerhetsbedömning gjord av en minister till beslutets trovärdighet samt möjliggör en snabb handläggning.⁸²

Justitieministern kan sekretessbelägga den information som säkerhetsvärderingen grundar sig på och bestämma att information inte ska delges utlänningen i fråga eller den utlänningsmyndighet som ska fatta beslut i fallet.⁸³

I Danmark är *Udlændinge- og Integrationsministeriet* det ministerium som ansvarar för migrationsrättsliga frågor.⁸⁴ Enligt 46 g § 1 st. UDL ska ministeriet fatta utvisningsbeslut i första instans. Ministeriet ska beakta eventuella verkställighetshinder i förhållande till 26 § UDL och kan begära information om utlänningens personliga förhållanden från *Udlændingestyrelsen*⁸⁵ samt begära att utlänningen ska höras.⁸⁶ Däremot ska utlänningen inte få yttra sig angående de omständigheter som ligger till grund för säkerhetsbedömningen.⁸⁷

---

⁷⁹ Se 45 b § 1 st. UDL.

⁸⁰ Se Koch (2011) s. 279.

⁸¹ Se 45 b § 1 st. UDL.

⁸² Se Bet. 1505/2009 s. 36; s. 281.

⁸³ Se 45 b § 2 st. UDL.

⁸⁴ Se Dilou Jacobsen m.fl. (2017) s. 35

⁸⁵ Dansk motsvarighet till Migrationsverket.

⁸⁶ Se Danska Karnov, udlændingeloven 46 g §, not. 1160, 2020-04-28.

⁸⁷ Se U.2011.2695 s. 2703.

I 26 § 2 st. UDL stadgas att en utvisning inte får lov att ske i strid med Danmarks internationella förpliktelser. En utlänning får enligt 31 § UDL inte utsändas till ett land där personen riskerar dödsstraff eller att utsättas för tortyr eller annan omänsklig och förnedrande behandling eller straff, eller utvisas till ett land där utlänningen inte är skyddad mot utvisning till ett sådant land.

Om ministeriet fattar ett beslut om att utvisa en utlänning med hänsyn till statens säkerhet ska beslutet behandlas i domstol i enlighet med reglerna i kapitel 7 b UDL. Beslutet behöver inte behandlas i domstol om utlänningen skriftligen avsäger sig rätten till domstolsprövning.⁸⁸

4.2.3 Andra instans

Tingsrätten i Köpenhamn, *Københavns Byret*, är första instans i ärenden som handläggs enligt domstolsförfarandet i kapitel 7 b UDL. Det är justitieministern eller den som justitieministern bemyndigar som hänskjuter ärendet till domstolen. Domstolsförfarandet omfattar bland annat en prövning av justitieministerns säkerhetsbedömning och utvisningsbeslutet. Vid avgörandet ska tre domare delta.⁸⁹ Parter i ärendet är utlänningen och justitieministern eller den som justitieministern bemyndigar.⁹⁰

I ett domstolsförfarande enligt kapitel 7 b UDL delas processen upp i två delar, varav en del är öppen och en del är stängd. I den öppna delen av processen ingår material som justitieministern inte har sekretessbelagt och som utlänningen och dess sedvanliga advokat har tillgång till. I den stängda delen ingår sekretessbelagt material som endast är tillgängligt för den enskildes *særlige advokat*⁹¹ och domstolen.⁹²

---

⁸⁸ Se 46 g § 2 st. UDL.

⁸⁹ Se 45 d § 1 st. och 2 st. UDL.

⁹⁰ Se 45 e § 1 st. UDL.

⁹¹ Hädanefter ”specialadvokat”, se nedan för beskrivning.

⁹² Se Danske Karnov, udlændingeloven 45 f § not. 1127, 2020-04-28.

Den öppna delen ska innehålla tillräckligt mycket information för att utlänningen ska kunna tillvarata sina intressen och bemöta anklagelserna. I ett fall från *Højesteret* år 2011⁹³, inkluderade det öppna materialet inte detaljer om tid, plats eller övriga omständigheter. Personen kunde därför endast förneka anklagelserna generellt, vilket inte var tillräckligt.⁹⁴

Utlänningen har utöver en advokat med sedvanliga befogenheter en specialadvokat som utses av domstolen. Specialadvokaten har till uppgift att tillvara utlänningens intressen och rättigheter genom att ta del av det material som justitieministern har sekretessbelagt. Specialadvokaten ska ha full insyn, kommentera materialet och delta i alla möten och förhandlingar i ärendet. Utlänningen och dess advokat har inte tillgång till det material som presenteras inför specialadvokaten. Utlänningen kan inte åtnjuta den sedvanliga rätten till partsinsyn eller kommentera all den information som ligger till grund för domstolens beslut.⁹⁵

Det är en av specialadvokatens centrala uppgifter att ifrågasätta det material som ingår i den stängda sektionen. Domstolsförfarandet är upprättat i syfte att skapa en balans mellan behovet av sekretess och utlänningens rätt att effektivt kunna tillvarata sina intressen.⁹⁶ Det är justitieministern som föreslår de advokater som i sin tur kan utses till specialadvokater.⁹⁷

Enligt 45 f § UDL får specialadvokaten inte lov att kommunicera med utlänningen eller dess advokat efter att specialadvokaten fått ta del av materialet i den stängda delen, däremot får utlänningen och dess advokat ge skriftliga upplysningar till specialadvokaten. Specialadvokaten kan dock diskutera ärendet med utlänningen och dess advokat innan specialadvokaten tar del av det sekretessbelagda materialet.⁹⁸

---

⁹³ U 2011/2695.

⁹⁴ Se Rytter (2014) s. 69.

⁹⁵ Se Danska Karnov, udlændingeloven 45 e § 3 st, not. 1125, 2020-04-28.

⁹⁶ Se Danska Karnov, udlændingeloven 45 f § not. 1127, 2020-04-28.

⁹⁷ Se 45 j § UDL; 784 § 2 st. Retsplejeloven.

⁹⁸ Se Danska Karnov, udlændingeloven 45 f §, not. 1127, 2020-04-28.

Specialadvokaten och rätten kan begära att information som ingår i den stängda delen ska flyttas över till den öppna delen och göras tillgängligt för utlänningen och dess advokat. Om en sådan begäran görs kan justitieministern välja att utesluta informationen från ärendet.⁹⁹ Om justitieministern beslutar att ta tillbaka material från ärendet får de domare som har haft tillgång till det nu uteslutna materialet inte delta i den fortsatta processen.¹⁰⁰

Domstolen har ett utredningsansvar i ärendet och ska även ta ställning till om det finns verkställighetshinder enligt 31 § UDL. Domstolen ska göra en konkret och individuell bedömning gällande utlänningens personliga omständigheter och bakgrunden i utlänningens hemland, samt inhämta uppgifter från relevanta migrationsmyndigheter. Ett yttrande som inte är bindande ska inhämtas från *Flygtningenævnet*, som är ett domstolsliknande organ, efter att parterna har kommit till tals.¹⁰¹

Efter att parterna och specialadvokaten har haft möjlighet att uttala sig ska rätten besluta i saken enligt 45 h § 1 st. UDL. Avgörandet ska ske genom dom och innehålla de rättsliga och faktiska omständigheter som haft betydelse för ärendets avgörande. Domstolen ska som utgångspunkt utgå från det material som ingår i den öppna delen. Avgörandet ska vara tillräckligt motiverat utan att återge det sekretessbelagda materialet.¹⁰²

4.2.4 Tredje och fjärde instans

I de fall *Københavns Byret* bifaller ett utvisningsärende, ska domen automatiskt underställas *landsretten*¹⁰³, om inte utlänningen i fråga skriftligen avsäger sig denna rätt.¹⁰⁴ *Landsretten* fungerar därför som en tredje instans och *landsrettens* avgörande kan sedermera överklagas till

---

⁹⁹ Se 45 f § 2 och 3 st. UDL.

¹⁰⁰ Se Danska Karnov, udlændingeloven 45 f §, not. 1127-1128, 2020-04-28.

¹⁰¹ Se LFF 2009 nr. 209 s. 8019f.

¹⁰² Se Danska Karnov, udlændingeloven 45 h §, not. 1131, 2020-04-28.

¹⁰³ Dansk motsvarighet till hovrätt.

¹⁰⁴ Se Danska Karnov, udlændingeloven 45 i §, not. 1133, 2020-04-28.

Højesteret som är sista instans i ärendet. Reglerna i kapitel 7 b UDL tillämpas på samma sätt i *landsretten* och *Højesteret*.¹⁰⁵

---

¹⁰⁵ Se Danska Karnov, udlændingeloven 45 k §, not. 1136, 2020-04-28.

5 Europakonventionen

5.1 Inledning

Europakonventionen påverkar normalt inte konventionsländernas rätt till utvisning och avvisning av utländska medborgare. Inledningsvis bör nämnas att rätt till uppehållstillstånd, viseringar och andra utlänningsrättsliga frågor inte omfattas av begreppet enskildas civila rättigheter och skyldigheter.¹⁰⁶ Artikel 6 i Europakonventionen som stadgar rätten till rättvis rättegång är därför inte tillämplig vid ett utvisningsförfarande.¹⁰⁷

Vid en utvisning ska konventionsstaterna beakta huruvida en fri- eller rättighet i konventionen berörs. Artiklar från Europakonventionen som kan ha betydelse vid prövning av utlänningsärenden är bland annat artikel 2 som stadgar rätten till liv och artikel 3 som stadgar förbudet mot tortyr eller annan omänsklig eller förnedrande behandling. En människa får inte utvisas till ett land om det kan antas att personen där riskerar att utsättas för tortyr eller annan omänsklig behandling.¹⁰⁸ Artikel 5 skyddar rätten till frihet och personlig säkerhet, vilket kan aktualiseras om en person blir frihetsberövad i samband med en utvisningsprocess.¹⁰⁹ Ett utvisningsbeslut kan stå i strid mot artikel 8 som skyddar rätten till familj- och privatliv, om utvisningen exempelvis medför en splittring av familjen.¹¹⁰

---

¹⁰⁶ Se Prop. 2004/05:170 s. 96.

¹⁰⁷ Se *Maaouia mot Frankrike* [2000] p. 41.

¹⁰⁸ Se Prop. 2004/05:170 s. 96.

¹⁰⁹ Se SOU 2020:16 s. 141.

¹¹⁰ Se Danelius (2015) s. 540.

5.2 Artikel 13

Artikel 13 Europakonventionen stadgar att var och en ska ha tillgång till ett effektivt rättsmedel inför en nationell myndighet om någon på rimliga grunder påstår att en fri- eller rättighet i konventionen har kränkts. Det effektiva rättsmedlet ska erbjuda en tillfredställande prövning av klagomålet. Vidare finns det inget krav på att rättsmedlet ska vara en domstol, därför kan administrativa förfaranden utgöra ett effektivt rättsmedel.¹¹¹

Artikel 13 ställer inget krav på ett specifikt förfarande utan kraven på rättsmedlet kan variera beroende på vilken rättighet som åberopas.¹¹² Artikel 3 som stadgar tortyrförbudet, är exempelvis en absolut rättighet som kräver att de nationella myndigheterna gör en rigorös och självständig bedömning. Ett överklagande ska ha automatisk suspensiv verkan mot beslutet, vilket betyder att beslutet inte får verkställas förrän beslutet har överprövats. Effektiviteten i rättsmedlet kan inte inskränkas med hänvisning till nationell säkerhet.¹¹³

Om en utvisningsprocess involverar ett frihetsberövande är artikel 5.4 *lex specialis* i förhållande till artikel 13. Artikel 5.4 har starkare rättssäkerhetsgarantier än artikel 13, och innehåller ett krav på domstolsinslag.¹¹⁴

I fall en utvisning berör de rättigheter som skyddas i artikel 8, ska den enskilde få möjlighet att ifrågasätta utvisningen inför ett oberoende organ. Det krävs dock inte att rättsmedlet ska ha automatisk suspensiv verkan för att vara effektivt. Däremot krävs ett minimumskydd mot godtycklig utvisning.¹¹⁵

---

¹¹¹ Se Danelius (2015) s. 538f.

¹¹² Se Fripp (2015) s. 175.

¹¹³ Se *De Souza Ribeiro mot Frankrike* [2012] p. 82; Reneman (2014) s. 350.

¹¹⁴ Se Danelius (2015) s. 543.

¹¹⁵ Se *De Souza Ribeiro mot Frankrike* [2012] p. 83; Danelius (2015) s. 540.

I följande avsnitt presenteras generella krav på rättsmedlet i relation till administrativa utvisningar på grund av statens säkerhet. För att artikel 13 ska bli tillämplig krävs dock att någon av fri- eller rättigheterna berörs.

5.2.1 Utredningsansvar

Det effektiva rättsmedlet enligt artikel 13 Europakonventionen ska vara oberoende, kunna fatta bindande beslut samt tillhanda processuella skyddsåtgärder som rätt till ombud och offentlighet av beslutet.¹¹⁶ För att organet ska kunna göra en reell prövning av att ett beslut inte kränker andra fri- och rättigheter i konventionen, krävs det att organet har tillgång till relevant information.¹¹⁷ Artikel 13 kräver att minst ett oavhängigt organ ska kunna granska all fakta i ärendet och kunna fatta ett bindande beslut.¹¹⁸

I ett fall från Europadomstolen år 2018, *X mot Sverige*, behandlade Europadomstolen frågan huruvida en utvisning av ett kvalificerat säkerhetsärende stred mot artikel 3. Rättsfallet behandlade inte artikel 13, däremot skrev domstolen:

”[...] the Court considers that the circumstance that the migration authorities appear not to have received all relevant and important information to make their decision raises concern as to *the rigour and reliability of the domestic proceedings*.”¹¹⁹ [Min kursivering].

Bakgrunden till fallet var att Säpo hade informerat myndigheterna i mottagarlandet och förmedlat att utlänningen utgjorde en säkerhetsrisk i Sverige.¹²⁰ Regeringen hade tagit ett utvisningsbeslut trots kunskap om att det fanns en risk för illabehandling av misstänkta terrorister i

---

¹¹⁶ Se Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter (FRA) och Europarådet (2016), *Handbok om europeisk rätt rörande tillgång till rättslig prövning*, s. 107.

¹¹⁷ Se Bet. 1505/2009 s. 114.

¹¹⁸ Se *Chahal mot Förenade kungariket* [1996] p. 144.

¹¹⁹ Se *X mot Sverige* [2018] p. 60.

¹²⁰ *Ibid* p. 57.

mottagarlandet. Migrationsverket och Migrationsöverdomstolen hade inte vetskap om Säpos kontakter med mottagarlandet när de gjorde en bedömning om utläningen kunde riskera att utsättas för tortyr i hemlandet. Europadomstolen kom därför fram till att en utvisning av utläningen hade stått i strid mot artikel 3.¹²¹

5.2.2 Sekretess och kontradiktion

Europadomstolen har bedömt att processuella inskränkningar i ett rättsmedel, som användandet av sekretessbelagd information, kan vara nödvändigt med hänsyn till den nationella säkerheten.¹²² Vid en inskränkning måste rättsmedlet informeras vilka grunder utvisningsbeslutet vilar på, även om dessa inte är offentliga. Det omprövande organet ska även ha kompetens att ändra beslutet. Vidare krävs någon form av kontradiktorisk process.¹²³

Den kontradiktoriska processen är tillämplig på de förfaranden som rör bland annat artikel 5.4, artikel 8 och artikel 13 i Europakonventionen. I en kontradiktorisk process ska parterna ha vetskap om vilket material som ligger till grund för prövningen och ha möjlighet att kommentera det. Personen ska även vara informerad om beslutets innehåll och dess skäl.¹²⁴

Rätten till kontradiktion kan inskränkas under vissa omständigheter om det är nödvändigt med hänsyn till den nationella säkerheten, exempelvis när det rör sig om hemlig underrättelseinformation.¹²⁵ En sådan inskränkning kan aldrig rättfärdiga att nationella domstolar eller oberoende organ inte får ta del av det material som ska ligga till grund för beslutet.¹²⁶

---

¹²¹ Se *X mot Sverige* [2018] p. 59–61.

¹²² *Al-Nashif mot Bulgarien* [2002] p.137; *Chahal mot Förenade kungariket* [1996] p. 131.

¹²³ Se Bet. 1505/2009 s. 114.

¹²⁴ Se Reneman (2014) s. 347.

¹²⁵ *Ibid* s. 352.

¹²⁶ *Ibid* s. 357.

Om det kontradiktoriska förfarandet inskränks, ska inskränkningen kompenseras. En möjlighet att kompensera för inskränkningen är att använda säkerhetsgodkända representanter som ges insyn i det sekretessbelagda materialet. Utlänningen ska ha möjlighet att ge specialadvokaten effektiva instruktioner, vilket i sin tur kräver att denne har tillräcklig information om anklagelserna. En annan kompensatorisk teknik, utan specialadvokater, är att den enskilde får lov att ta del av sammanfattningar av relevanta delar i det sekretessbelagda materialet för att sedan kunna bemöta anklagelserna.¹²⁷

---

¹²⁷ Se Reneman (2014) s. 357ff.

6 Jämförelse och analys

6.1 Instansordning

Det finns många skillnader beträffande ländernas instansordning. Båda ländernas förfaranden präglas dock av ett politiskt element och av sekretess. I Sverige fattas ett utvisningsbeslut i första instans av Migrationsverket och i Danmark av *Udlændinge- og Integrationsministeriet*. I Danmark kommer det politiska elementet in i processens inledande skede, då justitieministern gör en säkerhetsbedömning. Därefter beslutar ministeriet om utvisning. I Sverige kommer det politiska elementet in vid ett överklagande, då regeringen ska ta beslut i utvisningsfrågan efter Migrationsöverdomstolens bindande yttrande rörande verkställighetshinder. Därefter finns en begränsad möjlighet till rättsprövning av regeringens beslut.

Vid ett överklagande i Danmark ser processen annorlunda ut, då *Udlændinge- og Integrationsministeriets* utvisningsbeslut kan överklagas till allmän domstol i tre instanser oavsett utlänningens medborgarskap. Domstolsförhandlingarna genomförs i enlighet med specialreglerna i kapitel 7 b UDL där förfarandet delas in i en stängd och en öppen del, där den enskilde ska representeras av specialadvokat i den stängda delen.

En förklaring till skillnaderna är att Sverige är bunden av EU:s sekundärrätt på migrationsområdet. Sverige har som en konsekvens av EU-rättens krav på domstolsprövning två typer av säkerhetsärenden, och en möjlighet till rättsprövning av regeringens beslut. Danmark har ingen liknande uppdelning då alla ärenden som klassificeras som en fara för staten hanteras enligt reglerna i kapitel 7 b UDL.

Den debatt som föranledde Danmarks domstolsreform kretsade kring Europadomstolens krav på processen. Att Danmark huvudsakligen har inriktat sig på Europakonventionens krav kan vara en konsekvens av att Danmark inte är bunden av EU:s sekundärrätt inom migrationsområdet.

6.2 Partsinsyn

I Sverige ska den enskildes partsinsyn tillgodoses genom muntlig handläggning och förhandling vid Migrationsverket och Migrationsöverdomstolen. Det juridiska biträdet får inte ta del av alla sekretessbelagda handlingar, uppsatsen har inte undersökt huruvida det är vanligt med sekretessförbehåll. Om partsinsynen inskränks ska myndigheten upplysa parten om beslutsunderlaget, vilket kan ske muntligen. Enligt Europadomstolen ska den kompenserande tekniken möjliggöra att den enskilde kan bemöta anklagelserna i det sammanfattade materialet. Migrationsöverdomstolen skriver i ett yttrande att det finns ett informationsunderskott och att uppgifterna inte är särskilt konkreta, vilket kan strida mot Europakonventionens krav.

I Danmark är utlänningen representerad av en sedvanlig advokat och en specialadvokat, vilket är en compensationsteknik som erkänns i Europadomstolens praxis. Den enskilde och dess advokat får tillgång till materialet i den öppna delen, men inte i den stängda delen. Istället är det specialadvokaten som ska tillvarata utlänningens intresse av partsinsyn genom att kommentera och granska materialet i den stängda delen. Specialadvokaten eller domstolen kan även begära införandet av sekretessbelagt material till den öppna delen, vilket är en konstruktion som kan bidra till ökad partsinsyn. I Danmark finns ett krav på att anklagelserna i den öppna delen ska vara specifika och vara möjliga att försvara sig emot, exempelvis genom motbevisning, vilket går i linje med Europadomstolens krav på effektiva instruktioner. Det går att föra en kritisk diskussion kring specialadvokatens oberoende, då specialadvokaten är rekommenderad av justitieministern. Dessutom får den enskilde inte träffa specialadvokaten efter att specialadvokaten fått insyn i den stängda delen.

Insynen för den enskilde och dess sedvanliga juridiska ombud är således likartad i båda länderna, däremot innehåller dansk rätt fler möjligheter till partsinsyn för den enskilde.

6.3 Utredningsansvar

Enligt Europadomstolens praxis ska det organ som fattar ett utvisningsbeslut ha tillgång till relevant material för att organet inte ska fatta ett beslut som strider mot någon av konventionens fri- och rättigheter. Organet ska även vara oavhängigt, opartiskt och kunna fatta bindande beslut.

I Sverige beslutar Migrationsverket i första instans i både utvisningsfrågan och utreder eventuella verkställighetshinder. Migrationsverket har ett utvidgat utredningsansvar och ansvarar för beslutets materiella riktighet. Vid ett överklagande är frågan om utvisning och verkställighetshinder uppdelad. Migrationsöverdomstolen är det organ som fattar bindande beslut för regeringen beträffande verkställighetshinder som rör Europakonventionens fri- och rättigheter och utgör därför det effektiva rättsmedlet. Utvisningsfrågan avgör däremot regeringen.

Migrationsöverdomstolens skriver i ett yttrande till regeringen att det finns ett informationsunderskott i kvalificerade säkerhetsärenden, vilket även har bekräftats i rättsfallet *X mot Sverige*. Det går inte att dra en generell slutsats huruvida Sveriges eventuella informationsunderskott strider mot Europakonventionens krav på det effektiva rättsmedlet. Däremot går det att konstatera att det finns oroande tecken på det. Den begränsade insynen i Säpos verksamhet kan även ge upphov till frågor gällande officialprincipen, då informationsunderskott kan hindra de prövande organen att företa en självständig bedömning och kunna fatta ett materiellt riktigt beslut.

I Danmark är frågan om verkställighetshinder och utvisningsfrågan inte uppdelad mellan olika organ. Domstolarna har ett utredningsansvar och har tillgång till allt material som förts in i processen, även det material som är sekretessbelagt av justitieministern. I Danmark ska *Udlændinge- og Integrationsministeriet* i första instans beakta eventuella verkställighetshinder med information från *Udlændingestyrelsen*. Vid ett överklagande ska verkställighetshinder beaktas av domstolen, där ett icke-

bindande yttrande från *Flygtningsnævnet* ska beaktas. De övriga utlänningsmyndigheterna fattar således inga beslut, utan bistår endast med information.

6.4 Avslutande reflektioner

Trots att kritik har riktats mot det svenska förfarandet innehåller utredningen SOU 2020:16 inga nya överväganden beträffande handläggning, partsinsyn eller instansordning. Det går att konstatera att dansk rätt innehåller fler möjligheter för den enskilde att få insyn. Exempelvis kan domstolen eller specialadvokaten tillgängliggöra sekretessbelagt material och specialadvokaten ska i sin roll tillvarata den enskildes intressen. Det finns även ett tydligt krav på det material som är tillgängligt för den enskilde och dess advokat, vilket kan tyda på att den enskilde får mer insyn i praktiken.

Vid ett överklagande i Danmark prövas det politiska beslutet av oavhängiga domstolar som företar en fullständig prövning av saken, till skillnad från i Sverige. De danska domstolarna har även tillgång till allt material som har förts in i processen. Min uppfattning är att Danmark har konstruerat en lösning på konflikten mellan sekretess och partsinsyn som tillgodoser den svenska officialprincipen, rätten till partsinsyn och Europakonventionens krav på rättsmedlet på ett bättre sätt än Sverige. Ett införande av Danmarks modell i svensk rätt krävt en ny domstolsprocess och advokatroll som har sitt ursprung i *common law*. Danmark har dock visat på att rättstransplantationen är anpassningsbar till den nordiska rättsfamiljen.

Avslutningsvis vill jag återigen poängtera att säkerhetsärenden som handläggs enligt LSU utgör en minoritet av Sveriges säkerhetsärenden, majoriteten har tillgång till domstolsprövning. I SOU 2020:16 föreslogs ett utökat tillämpningsområde för LSU, vilket kan leda till en ökad användning av förfarandet. Jag anser att förslaget är oroväckande mot bakgrund av den bristande partsinsynen och det informationsunderskott som enligt Migrationsöverdomstolen finns i dessa ärenden. Det är till syvende og sidst en fråga för lagstiftaren.

Bilaga A

Migrationsöverdomstolen beslut 2019-08-19, Ärende nr UMS 48-19.

KAMMARRÄTTEN
I STOCKHOLM
Migrationsöverdomstolen

BESLUT

Sida 5
Ärende nr UMS 48-19

Migrationsöverdomstolen anser mot bakgrund av ovan nämnda förarbetsuttalanden att de handlingar som aktualiseras i detta ärende är sådana som kan omfattas av 1 § 1 LSU. Med hänsyn härtill och då utredningen i ärendet visar att den aktuella verksamheten ökat under senare år samt att frågan är av stor betydelse för den nationella säkerheten är 1 § 1 LSU tillämplig i detta fall. Frågan är då om det finns skäl att utvisa NN av hänsyn till rikets säkerhet.

Den utredning som finns i ärendet och som kommit domstolen till handa, är visserligen inte särskilt konkret beträffande den verksamhet som läggs NN till last. Det informationsunderskott som finns i dessa ärenden hos domstolen och i än högre grad ibland hos utlänningen och dennes ombud är dock i första hand en fråga för lagstiftaren. Migrationsöverdomstolen gör vidare följande bedömning. Sekretessbelagda uppgifter - se bilaga B.

Sammantaget anser Migrationsöverdomstolen att utredningen i ärendet visar att det finns grund för att utvisa NN ur Sverige med stöd av 1 § 1 LSU.

Migrationsöverdomstolen har härvid bedömt att en utvisning av NN inte heller innebär en oproportionerlig inskränkning i hans rätt till familjeliv enligt artikel 8 i Europakonventionen för mänskliga rättigheter.

Tidigare beviljad statusförklaring och uppehållstillstånd

NN har sedan tidigare beviljats en flyktingstatusförklaring. Migrationsöverdomstolen har som ovan framgår bedömt att det finns skäl att utvisa NN med stöd av LSU. Mot denna bakgrund skulle det finnas anledning att återkalla flyktingstatusförklaringen enligt 4 kap. 5b § utlänningslagen. Det är dock som Migrationsverket konstaterat inte möjligt att göra detta inom ramen för ett ärende enligt LSU.

7 Käll- och litteraturförteckning

Källor

Offentligt tryck

Sverige

Utredningsbetänkanden

SOU 2020:16

Ett effektivare regelverk för utlänningsärenden med säkerhetsaspekter

Propositioner och regeringskrivelser

Prop. 1990/01:118

Med förslag till lag om särskild kontroll av vissa utlänningar, m.m.

Prop. 2002/03:38

Straffansvar för terroristbrott

Prop. 2004/05:170

Ny instans- och processordning i utlännings- och medborgarskapsärenden

Prop. 2009/10:31

Genomförande av skyddsgrundsdirektivet och asylprocedurdirektivet

Prop. 2012/13:45

En mer ändamålsenlig förvaltningsprocess

Skr. 2014/15:146	Förebygga Förhindra Försvåra - Den svenska strategin mot terrorism
Prop. 2016/17:180	En modern och rättssäker förvaltning - ny förvaltningslag
Skr. 2019/20:62	2019 års redogörelse för tillämpningen av lagen om särskild utlänningskontroll

Danmark

Lagar

Den Europæiske
Menneskerettighedskonvention

Lov nr. 285 af 29-04-1992

Udlændingeloven

Lovbekendtgørelse nr. 1022 af
2019-10-02

Retsplejeloven

Lovbekendtgørelse nr. 938 af
2019-09-10

Straffeloven

Lovbekendtgørelse nr. 976 af
2019-09-17

Lagforslag

LFF 2009 nr. 209

Forslag til lov om ændring af
udlændingeloven og
retsafgiftsloven (Behandling af
sager om administrativ udvisning
af udlændinge, der må anses for en
fare for statens sikkerhed, m.v.)
Fremsat den 28. april 2009 af
integrationsministeren (Birthe
Rønn Hornbech), LFF 2009 nr. 209

Utredningar

Bet. 1505/2009

Betänkning om administrativ udvisning af udlændinge, der må anses for en fare for statens sikkerhed, Betänkning nr 1505, 2009

Bet. 968/1982

Betänkning om udlændingelovgivningen: udkast til ny udlændingelov: 2. Betänkning afgivet af justitsministeriets udvalg af 14. december 1977 til revision af loven om udlændinges adgang til landet m.v., 1982

Interpellationsdebatt i Folketinget

Forespørgsel nr. F16

Forespørgsel nr. F16 om administrative udvisninger uden domstolskontrol, Torsdag den 10. april 2008 (F 16)

Elektroniska källor

Carlsson Tenitskaja, Alexandra & Lagerwall, Katarina (2019). ”Imamer som tagits i förvar av Säpo utvisas”. *DN.se*, 12 juni 2019. Tillgänglig: <https://www.dn.se/nyheter/sverige/imam-som-tagits-i-forvar-av-sapo-utvisas/> [2020-05-20]. [cit. Carlsson Tenitskaja och Lagerwall (2019)]

Drysén, Sanna (2019). Professor: LSU-process kan strida mot Europakonventionen [Radio] Ekot Sveriges Radio. 2019-10-22. Tillgänglig: <https://sverigesradio.se/artikel/7326881> [2020-05-02]. [cit. Drysén (2019)]

Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter (FRA) och Europarådet (2016), *Handbok om europeisk rätt rörande tillgång till rättslig prövning*, Luxemburg: Europeiska unionens publikationsbyrå, Tillgänglig: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-ecthr-2016-handbook-on-access-to-justice_sv.pdf [2020-05-02]. [cit. Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter (FRA) och Europarådet (2016), *Handbok om europeisk rätt rörande tillgång till rättslig prövning*]

Ministerium, [u.å.] *Nationalencyklopedin*, <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/ministerium> [2020-04-28]. [cit. Nationalencyklopedin.]

Ramberg, Anne (2019), ”Om förvar och utvisning av utlänningar som inte är dömda för brott”, *Anne Ramberg*, [blogg], 2019-11-2, Tillgänglig: <https://annerambergs.wordpress.com/2019/11/02/om-forvar-och-utvisning-av-utlannningar-som-inte-ar-domda-for-brott/> [2020-05-02]. [cit. Ramberg (2019)]

Youcefi, Fouad & Mokhtari, Arash (2019). ”Samtliga sex förvarstagna islamister utvisas”. *SVT Nyheter*. 31 oktober 2019. Tillgänglig: <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/samtliga-sex-forvarstagna-islamister-utvisas>. [2020-05-20]. [cit. Youcefi och Mokhtari (2019)]

Litteratur

Bogdan, Michael (2012). *Concise Introduction to Comparative Law*. Amsterdam: Europa Law Publishing. [cit. Bogdan (2012)]

Danelius, Hans (2015). *Mänskliga rättigheter i europeisk praxis: en kommentar till Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna*. 5., [uppdaterade] uppl. Stockholm: Norstedts juridik. [cit. Danelius (2015)]

Dilou Jacobsen, Bjørn & Larsen, Niels Henrik & Lassen, Nina Marie & Lindholm, Jesper & Vedsted-Hansen Jens (2017), *Udlændingeret: Indrejse, visum, asyl, familiesammenføring*, upplaga 4, Köpenhamn, Jurist- og økonomiforbundets forlag. [cit. Dilou Jacobsen m.fl. (2017)]

Fripp, Eric (2015) 'Council of Europe Instruments' i: *The Law and Practice of Expulsion and Exclusion from the United Kingdom: Deportation, Removal, Exclusion and Deprivation of Citizenship*. London: Hart Publishing, 2015. 115–184. BCPaperbacks. *Bloomsbury Collections*. [cit. Fripp (2015)]

Ehrenkrona, Carl Henrik (2007), 'Rättssäkerhetsbegreppet och Europakonventionen', *SvJT*, s. 38-49. [cit. Ehrenkrona (2007)]

Koch, Henning (2011), 'Fare for statens sikkerhed: fare vurdering og udvisning' *Juristen*, (9), 279-286.

Rytter, Jens Elo (2014), 'Counter-terrorism judicial review by a traditionally weak judiciary' i: Fiona de Londras; Gergal F. Davis (red.), *Critical Debates on Counter-Terrorism Judicial Review*. Cambridge University Press, Cambridge, s. 56-74. [cit. Rytter (2014)]

Kleineman, Jan (2018), 'Rättsdogmatisk metod', i: Nääv, Maria & Zamboni, Mauro (red.), *Juridisk metodlära*, 2 uppl., Studentlitteratur, Lund. [cit. Kleineman (2018)]

Reneman, Marcelle. (2014). 'The Use of Secret Information in Asylum Cases' i: *EU Asylum Procedures and the Right to an Effective Remedy*. London: Hart Publishing. S. 294–372. *Bloomsbury Collections*. [cit. Reneman (2014)]

Sandgren, Claes (2018). *Rättsvetenskap för uppsatsförfattare: ämne, material, metod och argumentation*. Fjärde upplagan Stockholm: Norstedts Juridik. [cit. Sandgren (2018)]

Seidlitz, Madelaine (2019). *Asylrätt: en praktisk introduktion*. Upplaga 2 Stockholm: Norstedts juridik. [Cit. Seidlitz (2019)]

Strömberg, Håkan & Lundell, Bengt (2014). *Allmän förvaltningsrätt*. 26 upplagan. Malmö: Liber. [cit. Strömberg och Lundell (2014)]

Valguarnera, Filippo (2018), 'Komparativ juridisk metod', i: Nääv, Maria & Zamboni, Mauro (red.), *Juridisk metodlära*, 2 uppl., Studentlitteratur, Lund. [cit. Valguarnera (2018)]

Wenander, Henrik (2016), 'Rättsliga ramar för styrning av förvaltningen i Danmark och Sverige' i: *Nordisk administrativt tidsskrift*, 93(1), 57-74. [cit. Wenander (2016)]

8 Rättsfallsförteckning

Sverige

Migrationsöverdomstolen

Migrationsöverdomstolen beslut 2019-08-19, Ärende nr UMS 48-19.

Danmark

Ugeskrift for Retsvæsen

U 2008.2394H

U 2011/2695

Europadomstolen

Europadomstolens dom den 15 november 1996 i mål nr. 22414/93, Chahal mot Förenade kungariket.

Europadomstolens dom av den 5 oktober 2000 i mål nr. 39652/98, Maaouia mot Frankrike.

Europadomstolens dom den 20 juni 2002 i mål nr. 50963/99, Al-Nashif mot Bulgarien.

Europadomstolens dom den 13 december 2012 i mål nr. 22689/07, De Souza Ribiero mot Frankrike [stor avdelning].

Europadomstolens dom den 9 januari 2018 i mål nr. 36417/16, X mot Sverige.